

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	4	.
Negyedévre	—	—	—	—	—	2	.

— Hirdetések díjszabás szerint.

Ünnep után.

Márczius Idusa! Hideg, halalos, dermedt télnek vége s reményt keltő, életet fakasztó, föltámaszra törekvő tavasznak kezdete! Mily benső, titokzatos rokonság lehet e napoknak jégkérgét s fagyos rögöt olvasztó fuvalma s a népek lelkének reményteljesebb, szabadabb áramai között!? Mintha az olvadó jég s a fakadásra kész mezők s rügyek életdagálya az emberi szívben is a jobb s örömtelibb élet hullámzó vágyait keltené fel, mintha a pasirta víg és hangos dallama a népek lelkét is fölhangolná ismét s elűzné a fásult közönyt s az eszmények köbhögős, tompa rekedtségét.

A természet tavasszal szabadul fel siri esendjéből; a népek szabadságharcjai is tavasszal gyúlnak ki s szakítják meg harciaszajjal eddigi szunyadásukat. A tavaszi napugár meglazítja a kemény rögöt s fölshabadítja a kötött erőket: a szabadságharcokban is dermedés, téli álom, az élet-fakadást hátráltató megrögzés ellen küzd a duzzadó tavaszi indulat.

Csodálatos, gondolkodásra indító küzdelmek!

Ha felnyitod a rabnak sötét börtönét, ha beszűrődik a napnak fényes sugara s azután azt mondd neki: szabad vagy! szinte képtelen e boldogságot elviselni. A fénytől elvakultan s a szabadság tudatának mámorától bódultan rohan tovább, irány nélkül, cél nélkül, ki a messzeségbe. Így vannak a népek is, midőn szabadságért küzdenek. Leszűrődik lelkükbe az új gondolatok s eszmények fénye s szét-töröri velök a szellemi elmaradottság s tespedés bilincseit. Elbűvöli őket a szabadság érzete s megutáltat velök minden erkölcsi, politikai, gazdasági szolgaságot. Hajtja őket a szabadság ösztöne s legtöbbször elvakítja őket. Oly mértéktelen az indulat, oly erőszakos a vágy, hogy nemcsak méltatlan szolgáljárom, hanem egyúttal minden korlát és jogos erkölcsi és szellemi védőgát ellen fölzúditja a duzzadó néperőt. Az áram kicsap medréből s előnti széles térségek termő virányait, kilugozza a földek termő erőit s annál nagyobb szegénységet hagy hátra az egész vidéken.

Nemcsak a nemes erők: a lenyűgözött jogérvet, az emberi méltóság s egyéni érvényesülés vágya, a szellemi, erkölcsi és politikai fejlődés ösztöne, a nemzeti renaissance és versenyzés utáni epedés kiáltanak szabadság után: hanem a boszszú, az önzés, az erkölcstelen hajlamok s indulatok, a gög és hatalmi vágy is, — melyeket szolgaság illet, — uralkodni akarnak a szabadság jelszavának nevében. Ezért a népek szabadságharcjai, nemes lendüléseit mindig sötét árnyak kísérik. Mert a szabadság mélyeséges vágya mindent fölshabadít az emberben. Szívének nemes és nemtelen, okos és dőre, bölcs és örvöngő áramai mind pihegő kebelrel, bódult ésszel, mámoros lélekkel sietnek a szabadság magasba nyuló hegyei felé. A szabadság vágya Carlyle szerint sinai hegyként emelkedik az égbe az élet arabiai sivatagából, lángköntöse int s magához vonzza a szolgaságból menekülő népeket. Ami a hegyhez vezetők gyanánt nappal a füstoszlop, éjjel a fényfelleg kísérik a vándorokat. Füst és fény! A szellemek mámorosa s a szívek szenvedélye. Ezek pedig veszedelmes ve-

TÁRCA.

Szeráfszárnyak.

Hétköznapi élet forgataga között elernyed az ideg, meged a lélek... Ez lenne vég-célod? ez küzdelmeidnek megfelelő díja? Rövid földi öröm, letépett virágok lassú hervadása?...

„Fel! Oh fel a porból!” — tör elő a szívnek belső rejtekéből egy csodálatos hang. „Nagyobbra születél; földi eszményképek ki nem elégítenek... örök a te célod!” Fel! szeráfszárnyakon, a föld légkörén túl, milliányi csillag birodalmán által egy felsőbb világba vezettek én téged: az életnek örök forrásához viszlek, a teremtő Erő, életető Szeretet nagy birodalmába...“

S a nyugtalan lélek emelkedik immár; a föld határai messze elmaradnak... s a mint közeledik, reszket a gyönyörtől... már elő is tűnik az a csodás ország. Arcát meglegyinti az a felsőbb légkör; „itt a cél, elérted!” A lélek leroskad, szó nem jön ajkára, csak érez valamit erősen, melegen: „Istenem, minde nem!”

*

„Szeráfszárnyak“ című könyv akadt ke-

zembe. Már a címe is felbreszté figyelmem; lapozgatni kezdtem. A könyv első fele szeráfi szent Ferenc legszebb legendáit füzögeti össze.

Nem rideg életrajz, nem üres rimcsengés, minőt a modern kor sok poétája költ, de gondolat s érzés ölelkezik ennek mindenik sorában.

Nem száraz korfestés, mit fásult kebelrel tennék le kezünköl; a középkor hívó csodálatos képe nyílik meg Szent Ferenc lelki világában.

„Higgy! Remélj! és szeress! — hármass égi jelszó: az örök üdvösség e földi záloga” — halljuk szent Ferencnek szeráfi ajkáról — „legyen hited élő, reményed törhetetlen, szereteted minden embert fölélló, — s meghódítod akkor a földet és eget!”

Megindul a nagy szent s ámbár áldás helyett, átkával sújtja őt rideglelkü atyja, egy belső hang mégis útra kelti készíti... embertársaink fájó sebeire balszámot kell vigyen ezor porba esett lelket kell ő neki újra föltámasztania — s megmutatni azok örök célját: Istent.

Lángoló nagy lelke akadályt nem ismer, főséges tervébe beléavatja ő a nagy természetet; ime, halljátok csak:

„Alkony felé volt már, a szürkülő égről Búcsucsókot hintett a nap végsugára,

Lassan lassan kigyúlt odafönn a csillag — Ideleln pedig az apró fenybogárka. Pihenni tért minden, kihalt lett a tájak — Csak egy fáradt vándor ballagott még rajta; Umbria szegénye, — ki az égre nézett, Mig a föld harcain járt a gondolatja.

Elesigázva haladt, lába alig bírta — Végtere lerogyott az útnak porába, S tenger keserűség könnye gyúlt szemébe, Mely világot lövelt sötét bánatába: Látta, hogyan rohan vesztébe az ember, Hiába akar ő segíteni rajta, Hiszen azok között ninesen aki értse — Feltő, intő szavát nines, aki meghallja.

— Feje fölött susog a langy esti szellő, Csókot nyomva lágyan a zöldelő ágra, Melynek lombja között éjjeli tanyát vert A sok dalban fáradt, csicseregő madárka. — S a mint nézi őket, láng gyúl a szemébe, Lelke mélyeségéből egy gondolat kél fel: Hogy az ember helyett, ki nem hallgat rája, — Őket emelje föl lángszeretetével.

S szóra nyílik ajka: „Diesérjétek Istent, Legyen a dalotok imádságos hála, És amerre elhat, varázsoljon derüt A gondokban fáradt emberek arcára.

zetők, kik nem a hegyre, hanem csak a hegy aljához, aranyborjú oltárához vezetik őket.

Ezért vannak nem sikerült szabadságharcok, melyek romokat hagytak hátra s füstös falakat, de nem építettek helyökbe új palotákat. A francia forradalom harca elretentő példa a történelemben. Valóság-gal fölforrta egy nemzetnek véré-t s gondolati s erkölcsi világát s e forrás még mindig párolog s éget az a szellem s el-sorvaszt minden igazi életet. Ha a nem-zetek szellemi és szírvilága fölforr, évszázadok kellene-k sokszor, míg helyreáll a ne-mes életnek hőfoka és a fejlődés tempera-turájára.

A múlt század sok szabadságharcot látott. Vívta politikai szabadságharcokat s mi történt? A szabadság nevében guilotine-ok dolgoztak s fojtottak vérbe minden ellenkező véleményt, az egyenlőség nevében kevesek zsarnoksága tette diadalát, a testvériség dicsőségére testvérekkel teltek meg az országok börtönei. Volt nemzetgazdasági szabadságharc is, a céheket rombolta szét, de hová vezetett? Megalapította a töke kemény zsarnokságát, a liberális nemzetgazdaságot, a pénz uralmát a munka becsével szemben s két ellenséges táborra osztotta a népek fiait. Az egyének is küzdöltek érvényesülésért s minő eredménnyel? Az individualizmus szétvetett minden erkölcsi és társadalmi korlátot, mely a társadalmat összetartja s fektelenül fölál az egyén az egyéni önkénynek s szabadságnak. A fejtelenség, az anarchia jelzi e harcoknak végső eredményét. „Vége az embernek, ha tekintet-

tel van másokra s ha hiányzik az önzés belőle, akkor hiányzik méltóságának javarésze. Édes öröm nekem, ha szenvedést látok, még boldogabb vagyok, ha másoknak szenvedést okozhatok. Ha látod valakiről, hogy inog s esni készül, lökd meg őt, hogy nagyobbat essék.“ Így jellemzi ezt a túltengő egyéni szabadságot annak legutolsó s legkövetkezetesebb hirdetője. Ki tagadná, hogy ezen szavak, bármennyire kemények, mégis a mai társadalmi állapotok rajzát nyújtják nekünk? Lele-sültek s lelkesülnek szellemi szabadságért is. Folyton halljuk a harci riadót, mely „reakció s sötétség“ ellen lázítja a szellemeket. S mi lett e küzdelmeknek vége? Egyházüldözés, hitetlen tudomány, Isten nélküli erkölcs, lélek nélküli ember, cél-és örök remény nélküli öröm-bajhászás, szentségnélküli házasság. Az egész „szelle-mi szabadságharc“ majdnem kizárólag a legfőbb szellemi kincsek, az örök igazságok, erkölcsi értékek ellen dül, hogy ezeket a lelkekből kiostromolja. Nem a tárgyi igazság, hanem az egyén vágyai és hangulatai döntenek; az valóság, amit az önkény kíván.

Mily dicsőség és mily szerencse, hogy a magyar szabadságharcnál ezen árnyal-dalok oly kevéssé érvényesültek. Szabad-ságharcunk nem tette forradalmivá né-pünk lelkét, nem korbácsolta föl a szilaj indulatokat, melyek a szabadságban mértéket nem ismernek. Politikai küzdelmünk sohasem ment át a szertelenségbe s véres nyomok sehol sem kísérik. Innét van, hogy a magyar szabadságharc kezdete: március 15-ike nálunk valóban hajnalha-

sadást jelent, az ütemesebb szellemi, er-kölcsi és politikai fejlődésnek s megszilár-dulásnak hajnalát. Az árnyvonalak inkább később jelentkeztek. Nem szoktunk sokat adni a szeptemberi akácvirágra, mert csak pompázni tud, de illat és termő mag-nélkül való. Ez a másodvirágzás jellege. Félünk a femme, de quarante ans-tól, mert e fogalommal is azt a rideg realizmust kö-tjük össze, mely még egyszer élvezni akar, de az eszményi ifjú szeretet illata s az anyai termékenység nagy s nemes vágya nélkül. Így voltunk nemzetünk éle-tében is. Az ifjú szabadságharc légköre nemes volt, de midőn negyven év múlt el a nemes föllobbanás után, terméketlen másodvirágzásra ébredtünk. Nemzetbontó, társadalmi osztályokat megromtó, erkölcsi érzést tipró, idegenből jövő törekvések a magyar szabadságharc eszméire hivatkozva és ezeknek köntösebe burkolva, valóban forradalmat: szellemi forradalmat hoztak nemzetünkre. Értjük a terméketlen, csil-logó jelszavakkal forcirozott, de nyers és eszménytelen, realiztikus egyházpolitikai harcokat.

A hullámok ugyan elcsendesedtek, de ezentúl is a vallásos és erkölcsös nemzeti szellemért s a gazdasági fejlődésért kell majd viaskodnunk. Tay nemzetgazdasági író mondotta a nagy igazságot: azok a népek, melyek nem dolgoznak s nem ta-karékoskodnak, föltétlenül elpusztulnak. Munka és mértékletes takarékos-ság! Mindkettő nagy erkölcsi erőt igényel s ezen erkölcsi hatalomhoz csak azok vezethetik majd nemzetünket, kik az erkölcsnek hi-vatott papjai s őrei s a népnek vezérei.

Legyen a dalotok üzenet a mennyből,
Visszfénye, sugára fenső világoknak,
Mitől a kopár föld, a földrehullt lelkek
Életet merítenek, életűzet fognak.“

És megáldva őket a kereszt jelével,
Útnak indította szerte a világa,
S amerre csak mentek, amerre csak szálltak,
Visszhangzott daluktól a világ négy tája.
És a dal varázsa a boris lelkeknek
Meváltó derűjét, hitét visszaadja:
Mert mindenik dalos szent Ferenc lelkének
Egy-egy főlemelő, zengő — gondolhatja . . .

*

Boldogságot hirdet, olyan boldogságot, ami-nőt a világ eddig még nem ismert . . . Fagyos úton halad szent Ferenc s mellette: társa, Leó testvér . . . Fölmerül a kérdés: mi is a boldogság? Az életszentség? a sziklaszilárd hit? vagy betegét gyógyító, holtat föltámasztó hata-lom volna az? Angyalok tudása, jövőnek sejtése, szív ezer titkának pontos ismerése? . . . Nem, óh nem ebben áll az igaz boldogság! . . . De hát miben állhat e ritka jelenség? Megfelel szent Ferenc:

„Ha célhoz érünk éhezve, fázza,
És beoacsátást kérünk a portán —
S ha a kapus durván reánk kiált majd —
Goromba hangon ezeket mondván:
„Mit kerestek itt és kik vagytok ti?“
S felelünk rája: „A testvéreid.“

S ő hazugoknak, csalóknak tartva
Felelmes szóval majd elúz, elszid.

S ha újra kérnök, hogy beoacsásson,
Földre tiporna roppant ereje —
S annyi kín után még volna erőnk,
Hogy szívünk mindezt békén viselje,
És megbeoacsássa a bántalmakat, —
Ez a valódi boldogság képe —
Mikor az égnek öröme száll le
A megbeoacsátó vérző szívébe.“

*

. . . De a kép változik; ellenség dülja fel
asszisi szent Ferenc szeretett hazáját . . . Szent-
tünk meg nem retten; a gögös nagyvezért egyet-
len szavával elüzi honából . . . Következik aztán
egy csodálatos kép: szeráfi szent Ferenc meg-
dicsőülése. Ki az Úr Jézust oly lángolóan sze-
rette, méltóvá lesz most, hogy Üdvözítőjének
sebhelyeit saját testén hordozhassa . . .

Út a végső óra, s a nagy szent útra kél . . .
alakját égi fény sugározza körül, miközben fel-
tűnni látja követőit, az égi szeretet jövőndő
munkáit; az ő eszméinek dicső diadalát . . .

*

E d d i g a z e l s ő r é s z: főlemel, útát
nyit, hogy szentünk nyomában meginduljunk
mi is.

A szent kezét nyújtja — a második
részben s több versnek során át száll lel-
künk boldogan „a szeráf nyomában“ — ma-
gasztos eszméktől, magasztos eszméig.

. . . Kis világ minden sor, melyből élet

ragyog, kis virág minden sor telve illatar-
ral . . . Természetért rajong az a költői szív,
melyből e mű fakadt; minden kis eseményt meg-
előz egy-egy kép, melyet a természet gazdag
világa nyújt. S minden kicsi levél, virág illatán
ő e g y e t é r e z. sóhajt: „Áldott légy Teremtő!“
A hervadó virág nem csak az elmúlást
juttatja eszébe, de az örök létnek törhe-
tellen hitét oltja a szívébe.

„A virág lehullhat, de fölszáll illatja.
S balszam lesz a sebre, mely tüskétől vérze:
— Oh a virágnak is, mint mindennek megvan
Halhatatlan része.“

S az illatot szívom, a mig elhervadnak
A virágok, miket hívó szívem ápol:
S halhatatlan részem vigasztalást merít
A m u l a n d ó s á g b ó l.“

*

. . . Modern kor fia, hajadon leányai, apák,
édes anyák! ha e földi létet ridegnek érzitek,
ha fásult lelketek élet után eped: szeráfi szent
Ferenc nyomdokába jertek s e legendás könyv-
ben mig „Szeráfzárnyak“-on a porból fölszáll-
tok, — beteg lelketeknek égő sebeire balszamat
találtok!*)

P. M.

*) Az ismertetett könyv címe: „Szeráfzár-
nyak.“ Szerzője: Ankané Dobay Mariska. Meg-
jelent: Kolozsvárt, a „Szent Ferenc Hírnök“ kiadásá-
ban. Ára 1 K.

Küzdjön az intelligencia a ledér munkáltatás s könnyelmű költségek ellen, szálljon síkra a papság a népek javaiért s igazságaiért, hogy munkájának gyümölcsét élvezhesse, hogy a művelt népek gondos előrelátása váltsa föl gyermekgyöngye népünknek gondatlanságát. Ezt mind a vallásos bensőség szülte nemes öntudat fogja megadni. Lépjen tehát rá a papság a mai kor igényeitől megkövetelt intenzívebb lelkipásztorkodás terére; csoportosítsa népünknek minden rétegét, acélozza akarát, tömörítse erejét, hogy így valóban az igazság s mély erkölcsiség útjain haladjon. Veritas liberabit nos s bátran hozzátelhetjük: minden e l m é l e t i s g y a k o r l a t i tévelytől megszabadít majd, amely tévely szolgásgát jelent. A lemondás, a töprengő busulás, a multba visszasíró lelkület, a jövőt reménytelenül néző aggodás minden szolgásgát vessük le magunkról. Legyen 60 éves szabadságharcunk gyémántjubiläumának nagy hangulata ez egy szóba zárva: confidite.

Dr. Rott Nándor.

A gyermekekért.

A vármegye mostanában egymásután alkotnak szabályrendeleteket a gyermekek erkölcsi érdekében. Lassankint mindenütt rájönnek, hogy az alkohol és a dohányzás korai élvezete milyen pusztítást visz véghez a gyermekek közt. Törvény nincs, mely a gyermekeknek a dohányzást és a koresmába járást tiltaná; tehát szabályrendeletileg állítanak fel tilalmat a törvényhatóságok, hogy a pusztító bajnak határt szabjanak.

Ámbár ez a veszedelem a mi népünket is fenyegeti, sőt már áldozatait is szedi: nem tu-

dom, hogy a mi vármegyénknek voina már ilyen szabályrendelete. Én tehát ezennel felhívom a vármegyének minden nemesen érző és emberbaráti gondolkozású bizottsági tagját, de különösen a bent lévő papokat valláskülömbőség nélkül, hogy egy ilyen szabályrendelet haladéktalan megalkotását indítványozzák.

Arról van szó ugyanis, hogy az iskolás gyermekek lelkét meg ne méteyezze a koresma. Régi rossz szokás, hogy különösen falun a nyilvános mulatságra a gyermeket is beengedik a koresmába. Nemesak amiatt veszedelmes ez, mert akárhány lelketlen szülő itallal is megkínálja gyermekét és eltűri, hogy az cigarettát vegyen a szájába; de veszedelmes azért is, mert ezek a mulatságok nem mindig maradnak meg a jó erkölcs és illendőség határai közt. Akárhányszor tivornyákká fajulnak, hol trágárságok sem tartoznak a ritkaságok közé, sőt olykor a késnek is van szerepe.

Nem nézhetjük közömbösen a gyermekek lelkének ezt a megméteyzését. A virtust ne a koresmában tanulja meg a gyermek. És a rézszegegre meg a duhajkodásra se kapjon hajlamot, mert az erkölcsi eldurvulás sok minden rossznak válik okozójává.

A szabályrendelet szigorú büntetéssel sújtsa a szülőt vagy a gyámat, ha a gyermeknek megengedi a koresmában tartózkodást. De büntetéssel sújtsa a koresmároszt is, aki helyiségeben iskolás vagy suhanó gyermeket megtűr. A közigazgatási hatóságokon a sor, hogy az említett veszedelemnek elejét vegyék. Reméljük is, hogy ez nem fog elmaradni, aminek az lesz az üdörös eredménye, hogy a most felnövekvő nemzedék szelidebb lesz erkölcsiében és szervezétét sem teszi időnek előtte tönkre az alkohol, meg a dohányzás.

Bámulom különben, hogy ezzel a kérdéssel a törvényhozás nem foglalkozik; pedig ezt már csak erőteljes és ép katonaság nevelése szempontjából sem volna szabad mellőzni. Hiszen maholnap a katonasorozások is meddők lesznek.

Róka József.

Alapítsunk menhelyet.

Lehet, hogy a t. e. olvasó közönség közül nem egy, a címet elolvassa, azt fogja mondani: hát újra egy eszme, megint újítás? Nem eszme, hanem is újítás akar ez lenni, mert hisz a menhely fogalma oly régi, mint az anyaszentegyház. Így tehát nem újdonságról akarok írni, hanem egy már feledésbe menő valamit felszínen tartani.

A papi menhelyek azok, melyeknek égető szükségét csakis az érzi, ki nyugalmazott pap mellett él, vagy aki már nyugalomba vonult. Ezek érzik legjobban a papi menhelyek hiányát.

Csodálatos dolog, hogy minden „bransch“ arra törekszik, hogy menhelyt alapítson, csak mi maradtunk el az ily mozgalomtól. Katonatisztek, jegyzők, tisztviselők, iparosok stb. mind menhelyek létesítésén dolgoznak és mi, kik legjobban szorultunk ilyenre, várjuk a jövőt. Melyik jövőt? Azt a jövőt, melyben a menhely papok részére „sült galamb“ módjára szánkba repül, mint „kész egész.“ No erre ráillik a népdalt szava: „Várhatsz babám, elvárhatsz . . .“ Civil jötevék erre nem fog akadni, egyházi ember pedig erre nem fog hagyományozni, legalább a jelen és mult mitem mutat fel.

De miért kell nekünk papi menhely? Hát nem másért, csakhogy valahová meghúzódjék — kis szobába — az a pap, ki megrokkant és ki nyugalomba vonulva ápolásra szorult. De hiszen kap 1600 kor-t, lássa, hogy mint tud élni? Sajnos, de való tény, hogy dacára az 1600 kor-nak, a nyugalmazott pap helyzete künn a világban oly végtelen szomorú, hogy azt leírni bajos volna.

Két út áll a szegény nyugalmazott pap előtt; az egyik: ha pénze van, az, hogy lojadj, mert mit tud egy tehetetlen, esetleg beteg ágyhoz, vagy székhöz kötött pap felügyelni, mint gazdálkodnak ápolói? A másik út, ha vagyona nincsen, a rossz bánásmód, az éheztetés, a nemtörődés, elhanyagolás.

És mindkettőnek mi a következménye? El-

Kedves fiunk!

Írta: György Gábor.

Soraidat megkapók. Hála Istennek, hogy jól vagy. Már öreg szüleid is szeretnének látni, hogy hogy üled meg a lovat? Mondottam is anyjoknak kicsi korodban, hogy ez a gyermek lóra termett, aligha nem lesz belőle huszár. Hej kedves fiunk — a jó szülő megismeri, fia mire való! Eleget mondtam szomszédoknak, sógoroknak is. Ne erőltessék a dolgot. Gyermekeikből mindenképen urat akarnak facsarni. Hiába hozzakodom elé, hogy a legelső ember Ádám is földművelő volt. Nő látod!? Te is azért úr lettél! Hej, mert aki első lovas lehet a huszárok között, ember a talpán. Lelkem fiunk! Ennek úgy örvendünk.

— Hanem az anyjuk kérdezi. Te apjuk, azok a huszárok gyónnak-e? Az asszonyok mindig ilyen fogas kérdéssel „tollászódnak.“ Hát fiam — én nem tudhatom. Eleget fundáltam erre-arra. Isten bocsássa meg bűnömet, de katonakoromban nem sokat törődtem a gyónással. Ha kiadták volna napi parancsba — oda is masiroztunk volna . . . úgy lehet még rosszabb lett volna. Lehet, hogy megváltozott. Mert kedves fiunk más időket élünk. Ki gondolta volna, hogy a mi falunkban, mely fogzásom idejében csak szalmás házat számlált, ma mindjárt dránicás földre se lehet találni? Ki gondolta, hogy öreg apád madarasi csipor helyett szép pohárban — kávézni fog?

— Tudod, a papnál szolgálók már 7 éve,

anyjuk otthon él, úgy a hogy! Gondoltam, megkérdem a t. urat. Belépek s kérdezem, hogy most a huszárok gyónnak-e? A pap csak nézett, nézett. Mondom neki: még megigéz, úgy néz.

— Dénes bá' — mondá — talán fel akar csapni katonának, No, nem csodálkozom. Március van. Az öreg is verbunkos nótát, kulacsot, sípkát kívánna.

Menjen no — t. úr, ne csufolkodjon. Azt gondolja nem hallottam márciusról . . .? Én bizony igen. De úgy nyújtja a beszédet a t. úr is, mint anyjuk a fonalat. Mondja meg már, gyónnak-e most a katonák, mert az asszony úgy lelkemre kötötte . . .

— Nohát tudja meg! — Nem!

— Nem-e? Vagy azok nem katolikusok? A zsidók, tudom, nem gyónnak. Valami református ember lakott falunkban — őt se láttam soha. Az én fiam katolikus, apja nem gyönt, de neki jobbnak kell lennie. Ő se gyónik? . . .

— Azt ő tudja — vetette úgy felvállról.

Mondom neki — lánchordda — én is tudni akarom. Inkább levelet írok neki. Az én fiam pogány legyen! Tán csak nincs eltítva, a mi időnkben legalább nem volt.

— Tiltva ugyan nincs, de megtiltják maguknak, mert nem akarnak.

— Akkor hát úgy van mint régen volt . . .

— Úgy biz' — felelte a pap.

Édes fiunk! Szórol-szóra írárok le. Te kikhez tartozol? A t. úr beszélt, hogy látott tisztet is gyónni. Mikor áldozni ment, lerakta kardját. Oly szépen elprédikálta, hogy nem szegye-

lem bevallani, sirtam is. Meg hát azt is előhozta, hogy valamelyik császár e vagy király — már nem emlékszem, öregedem — kikoppant fejemből, de, hogy szónál maradjak, leszállt lováról, mikor a pap a szentséget vitte a teteghez s úgy gyalog kísérté a mi Megváltónkat. Öreg eszemmel úgy gondolkoztam s hogy anyádnak is kedvét betöltsem, megirom mindezeket. Tudod, a székely embernek két esze van. Egyikkel rád gondolunk mint öregségünk gyámolára, a másikkal meg ott látunk azzal a császárrel vagy oberesterrel vagy mivel lovadról leszállani s felkeresed a papot, meggyónsz s azzal a tiszttel lerakod kardodat, mikor a királyoknak királyával egyesülsz a szent áldozásban. Hiszen meg lovad nem nyerithette ki fejedből, hogy „miuden esztendőben egyszer meg kell gyónni s husvét táján az Oltáriszentséget magadhoz venni.“ Így anyjuk is nyugodt lesz, különben nem hagy békét, mindig rajtam kárpálódik.

Mi jól volnánk mind közönségesen. Régi gazdád és keresztapád üdvözöltet. Mit csak kívántál nekünk és nekik, hasonló jókat kívánnak ők is, mi is. Egész szomszédság szeretne látni, hát még anyjuk? Husvétra kérj szabadságot s jöjj haza. Még egyszer tisztelünk mindnyájan

a te öreg szülőid.

U. i. 2. koronát küldünk. Több nem telik. A levelet mutasd meg más társaidnak is. Jó lesz nekik is tudni, hogy a mikor a mi anyaszentegyházunk parancsait rendelte, a katonákat a gyónás alól ki nem vette.

keseredés és ebből származó „lelki kár és veszedelem.”

Aki ezt el nem hiszi, menjen nyugalmazott pap otthonába és győződjék meg. Még szomorubb képet fog ott látni, mint a milyet én lefesteni igyekeztem.

Vagy ha ezt tenni nem akarja, nézzon meg egy szegényebb viszonyok közt élt és így szegénységgel nyugalmazott pap ruházatát és akkor tisztában lesz a nyugalmazott pap sorsával.

Az Úr Jézus, kinek szolgálatában állott az a 70—80 éves pap és aki egész életét Jézusnak szentelte, valjon jó szemmel nézi a világban kitett szegény pap vergődését nem fog-e az Üdvözítő könyeket hullatni, mint egykor Jeruzsálem felett, ha látja azt a nemtródomséget, mellyel mi paptársaink szomorúságát nap nap után figyelemmel kísérjük, mert a nyugalmazott pap élete elhagyatva egymagában nem egyéb, mint nyomorúság.

Mily más volna a nyugalmazott pap élete, ha rendezett viszonyok közé kerülne, ha rend és tisztaságban, igaz lelki életben, tisztességgel ápolás és felügyelet mellett morzsolaghatná szent olvasóját és bevárhatná lelki nyugalomban az utolsó óráit.

És ez oly elérhetetlen valami? Dehogy, csak volna, aki ezt az ügyet magáévá tenné.

Nem kell ide más, csak ház és hely. És ebben se kellene messzire menni. Úgy tudom, a mostani papnöveldeket felhagyják, újat, kap a jövődől clerus junior. Hát nem volna-e ez jó „menhelynek”? Vagy tudomásom van arról, hogy az „ügyesség” is a miénk, hát nem papokul a miénk, hanem a papnövelde, hát az ügyességi épületét nem lehetne e célra fordítani, ha a mostani papnöveldeket esetleg más hivatása leend? Gondolkozzanak e felett azok, a kiket illet . . .

Száz koronát úgy hiszem minden nyugalmazott pap szívesen fizetne, mert zsepénczül még mindig maradna 33 kor. 33 fil., ha a menhelyen „még lelki életet” is élhetne.

Nem ártana, ha a zsinat előkészítő bizottság erre is kiterjeszkedne, mert hisz a „vita sacerdotális”-hez ez is tartozik.

(If.)

Kath. Népszövetség.

A kath. népszövetség feladatai és eszközei.

A Kath. Népszövetség feladata lévén az együttérzést, együttgondolkodást élesíteni és egyetértő tevékenykedésre vezetni a katolikus híveket, a szövetségi eszmét egész odaadással fel kell karolja és azt meg is kell testesítse. Ma már annyira előre van haladva hazánkban a szövetségi ügy és az uralmon levő kormány által annyira fel van karolva, erkölcsileg és anyagilag támogatva, hogy az nem jár legyőzhetlen akadállyal.

Mi Sz. községben már 1892. évben saját erőnkkel megalakítottuk központ nélkül a hitel- és szövetkezetet, négy évig szerencsés voltam vezetni, közelről volt alkalmam a jó eredményt tapasztalni minden tekintetben. Négy év alatt több mint 200 adós közül egyet sem kellett beperelnünk s egy fillérünk sem veszett el.

1896. évben Sz. községből átjöttem N. községbe. Első teendőm volt tanulmányozni új működési helyem viszonyait. A tanulmány azon meggyőződésre vezetett, hogy csupa lelkesítő teendők végzése által egyáltalában eredményt nem érhetek.

Mit tapasztaltam? Azt, hogy a hívek kevés kivétellel szeretszét lézengtek a vasárnap délelőtti isteni tisztelet alatt is. Délután pedig a három zsidó koresmát egész zsufolásig megtöltötték. A délutáni isteni tisztelet alatt a templom kongott az ünnegtől, néhány nő jelent meg, azon vecsernye után rendesen besétáltam a falut, elhaladtam fajó szívével a koresmák előtt, melyekből ordítózás hangzott ki, részeg emberek dölingeztek ki.

Belláttam, hogy ezen segíteni kell. Ha nem tudok változtatni ezen tarthatatlan helyzetben, szedhetem fel a sátorfát, mehetek tovább, mert itt hiába való minden erőlködés. Mit tegyek? . . . Elhatároztam, hogy megalakítom a kath. olvasókört, hogy híveimet a koresma dögleletes levegőjéből kivonjam. Nagy bajjal össze is toboroztam fél év alatt 30 tagot és megalakítottam az olvasókört. Nehezen ment. A pálinkázó emberek nincsen tudványa, nincs türelme hallgatni a tanulságos felolvasásokat. De mégis csak valahogy ment. Rendeltünk felolvasó esteket vasárnaponként. A felolvasás után beszélgetést folytattunk, vitatkoztunk is.

Egyik beszélgetés alkalmával egyik is, másik is felhozta, hogy a zsidók milyen drágán adnak mindent; de milyen tisztátlan! Ez volt 1897. évben. Egy ilyen beszélgetés után elhatároztuk, hogy létesítünk fogyasztási és értékesítő szövetkezetet, úgynevezett keresztény boltot. 1898. május elején már megnyitottuk, tehát azon évben, melyben a „Hangya” országos központ alakult. Tehát mi úttörők voltunk és ugyancsak meg kellett küzdjünk a kezdet nehézségeivel.

Legtöbb bajt a boltosok okozták. Az egyiket tettük, a másikat vettük. Hogy miért? Könnyű kitalálni. Nagyon közeli az alkalmam a hütlenségre. De ezen nehézségeket is legyőztük, évről-évre, habár lassú tempóban haladtunk előre. A hatóságok részéről sem igen részesültünk támogatásban mindaddig, míg Darányi nem lett a miniszter. Mihelyt elfoglalta első alkalmam a földmivélségi miniszteri székét, legott kiderült a honályos szövetkezeti égbolt. A felső kegy világitó és melegítő napként derengett a mi szövetkezetünk fölött is. Még 2000 kor. segélyben is részesültünk. Ma már saját telken fejlődik fogyasztási és értékesítő szövetkezetünk.

A szövetkezési szellem a népre áthatott; a maguk körében csakhamar cukorrépa termesztő szövetkezetet alakítottak és tartanak fenn minden különös alapszabály és cégjegyzék nélkül. És elég jól sikerült.

1904. év elején elhatároztuk a tejszövetkezet megalakítását. Az építkezésre előlegezte a költségeket a fogyasztási és értékesítő szövetkezet s így lehetővé tette ezen fölötté jó eredményű gazdasági intézménynek életre hívását. Mert megjegyzendő: a nép bizalmatlan volt iránta, nem bízott a sikerben, pénzt adni nem adott, míg nem látta az eredményt.

(Vége köv.)

H I R E K.

— **Választmányi gyűlés.** Az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat választmánya f. é. március hó 21-én szombaton délután 5 órakor a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium első emeleti tanári termében rendes gyűlést tart, amelyre a választmányi tagjait tisztelettel meghívja
A z e l n ö k s é g.

— **Személyi hír.** Gróf Majláth György pénteken reggel a gyorsvonattal Zavarról városunkba érkezett Kegyelmes Asszonyunk látogatására és vasárnap délelőtti is utazott. Hétfőn délután gróf Majláth Györgyné, Livia leányával érkezett Fehérvárra.

— **Hohenlohe Károly Egon herceg,** szabadságot segesvári káplán, az erdélyi r. kath. státus igazgató-tanácsának f. hó 13-án tartott rendes havi ülésén a 3 jelölt közül (első helyen dr. Balázs Endre tordai főesperes plebános, második helyen Meisel József segesvári plebános és harmadik helyen Hohenlohe Egon hg. káplán) a nagyszabeni belvárosi plebánosi állásra megválasztott. A fiatal új plebános 1882-ben született, theologiai tanulmányait az insbruki egyetemen végezte és 1905-ben szenteltetett pappá. Egy évig mint segédlelkész a gyakorlati lelképásztorkodást Segesvárt sikerrel végezte, azóta felsőbb theologiai ismereteinek bővítése céljából Rómában tartózkodik. Szelid lelkülete, jeles képzettsége, magas műveltsége, nyelvismeretei, megnyerő fellépése, papi buzgósága és lelkes munkálkodási kedve teljes biztosítékot nyujtanak arra, hogy fiatalabb kora mellett is a nagyszabeni kegyes és nagy körültekintést igénylő plebánosi állást híven betölthesse. Gratulálunk!

— **Wienből** írják lapunknak: Gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök hétfőn, március 16-an oda érkezett s a Pázmáneumba szállott. Kedden reggel a papnöveldeeknek misézett. Dél előtt ő Felsőszék ment magánkihallgatásra. Mint halljuk, csütörtökön, március 19-én éjjel Lollok József lazarista atya kíséretében székelyre érkezik.

— **Március 15. ike.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanárkara és ifjusága, folyó hó 15-én, délután 4 órakor, nemzeti ünnepszülésünk 60-ik évfordulója alkalmából kegyeletes és hazafias ünnepséget rendezett, az intézet tornacsarnokában.

Már négy óra előtt, óriási nagy közönség töltötte meg, a tágas tornacsarnokot, lázas érdeklődéssel várva, az ünnepély megkezdését.

Kevéssel négy óra után, felhangzott a főgimnázium vegyes énekkarának dallama, előadva Resch L. György énektanár vezetése alatt, Lányi Ernőnek: Tavaszelmult című énekét, melyet mindnyájan a legnagyobb élvezettel hallgattunk végig. Nem esoda tehát, hogy a művészes előadás után, mindenfelől hatalmas tapsvihar és éljenzés hangzott fel.

Hasonló tetszést aratott Müller János VIII. o. tanuló szavalata, Bartalis József főgimnáziumi tanár tárogató szöloja és Király Gáspár tarár műgonddal kidolgozott ünnepi felolvasása.

A magas színvonalon álló ünnepségnek igen szép részlete volt, Léway Józsefnek: Egy haladókló honvéd a forradalomban című melodramája, a melyet zongora- és énekkísérettel, Bihari Béla főgimnáziumi tanár szavalt. A megható részletekben bővelkedő, mely érzéssel s alapos készűlésséggel előadott melodráma, oly mely benyomást gyakorolt a hallgatóság hazafias érzületére, hogy soknak szemében köny csillogott, a mely körűlmény a művészi előadásnak, legfényesebb bizonyítékát képezi.

A mindvégig jól sikerült ünnepséget, a Kossuth induló fejezte be, melyet szintén a főgimnázium vegyeskara adott elő.

A helybeli városi tanács is rendezett március 15-iki ünnepséget, délután 6 órakor, a városi vígadóban.

Ezen ünnepségen is, a melyről a polgártársakat, már két nappal előbb, nagy plakátokon értesítette a városi tanács, igen nagy közönség vett részt, mely a Himnusz elénekelése s Hankó Elemér lelkesült szavalata után, feszűlt

figyelemmel hallgatta meg, Roska Miklós városi tanácsos hatalmas ünnepi beszédét, az iparos olvasókör dalárdája szép énekszámait és Teslák György gyűjtő hatású tüzes szavaltát. A hazafias szép ünnepséget, a közönség által, szónózó énekeltek Szózat hangjai zárták be.

— **Két papnövendék Rómába megy.** Aprilis 14-én tudvalevőleg országos ifjusági zárandoklat megy Rómába. Püspök urunk két kispapot fog a zárandoklattal elküldeni; ő maga vitte meg ezt az örvendetes hírt a kispapoknak s hogy a dolognak alkotmányos formája is legyen: hamarosan meg is szavaztatta őket. Egyik jelölt feltétlenül IV. éves kellett legyen, a másikat a három alsó évről választhatták. A cédulák még a kegyelmes úrnál vannak, ki csak akkor fogja tudni adni az eredményt, ha hosszú útjáról hazajön.

— **Az erdélyi birtokrendezés** dolgában hosszabb beadványt intézett Kelemen Ádám birtokrendező mérnök Darányi Ignác földmivelésügyi miniszterhez. Kéri, hogy a birtokrendezési törvényt életbeléptető rendelet készítésénél vegye figyelembe beadványát. Sok minden gyakorlati szempont mellett leginkább fölemlítendő az az észrevétele, hogy mivel a havasokon még 100 hold sem elegendő arra, hogy abban önálló gazdaságot lehessen folytatni, annál kevésbé 1—10 holdig terjedő területeken. Ha így elaprózzák a birtokot, akkor a gyergyói 30—35.000 hold havasi terület egyszerre értékeltelen lesz. A kisbirtokok pedig, látva, hogy a részére kiadott csekély havasi terület haszonvehetetlen, akkor potomon áron el fogja adni, hogy megszabaduljon az adótól és a községi terhektől.

— **Március 15. Atyhában.** A firtosi vár és pálosi kolostor esőmosta s a nagy időtől nem sokára elmorzsolts maradványai sohase hallottak oly hangokat, melyek március 15-én az atyhai hegyoldalból odacsengtek. A hazafias ünnepély szt. misével kezdődött, mely után az egész község az iskolába ment, hol a lelkész hazafias érzéstől áthatott, szép megnyitója után sikerült pontokban folyt le a szép ünnepély.

— **VII. számú püspöki körlevel** a eskü-somlyói bucsú rendezésével foglalkozik. Püspök urunk püspöki biztost nevez ki, mellette püspöki intéző bizottsággal. Ugy az egyháziak, mint a világiak körében előforduló engedetlenség szigorú büntetéssel sújthatók. — A százfenesi plebániára pályázatot hirdet. — Végre több miniszteri rendelettel végződik ez a nagyfontosságú körlevél.

— **Az udvarhelyi állatkiallítás.** Az udvarhelymegyei gazdasági egyeslet Székelykeresztúr nagysikerű gazdasági kiállítását rendezett. A bemutatott állatok száma a négyesázat meghaladta. A bemutatott állatanyag örvendetes bizonyosságát nyújtotta annak, hogy Erdélyrészen az állattenyésztés hatalmas lendületben van. A bíráló bizottság az első díjat Sperkel Ferenc lovagnak, a második díjat Bárczay Gyulának ítélte oda.

— **Új székely társaság.** Bereckről táviratozzák: Itt egy székely társaság alakult, a melynek elnökévé Bálint László plebános-kanonokot, ügyvezető elnökévé Tóth Samu dr. orvost, titkárává Szőresey Gábor jegyzőt választották meg. Az új székelytársaság, melynek a nemzetiségiek lakta határszélén magyar nemzeti szempontból nagy fontossága van, hazafias működését megkezdte.

— **Bethlen Gábor** erdélyi fejedelemnek Nagy-Enyeden felállítandó szobor alapja javára országos gyűjtés útján, 1908. február hó 1-ig 50742 kor. 49 fillér gyűlt össze. A szobor-bizottság különösen felhívja az illetékeseket a még künnlevő gyűjtő i e k v i s s z a k ü l d é s e r e.

— **Egy ügyes rikkancs.** A sajtó terjesztésének legkisebb, de megis nélkülözhetetlen közegei a rikkancsok: az újság elárúsító gyermekek. A nagy kenyelemszeretethen annyira mentünk, hogy mindent készen a kezünkbe kell adni, tehát a lapot, az újságot is. Ezt a bibinket az „élelmes” újságok korán észrevették s rikkancsaikkal jó propagandát csináltak szemlélapjaikkal. Nincs ma még valamire való község se, ahol ne árulnák a Friss Újságot. Mig ellenben nagyon sok helyt még tudomásig sincs az embereknek az egyetlen tisztességes krajcáros napilapról: az „Uj Lap”-ról. És nem is lesz addig, amíg egy gyereket fel nem fogadunk s kezébe nem nyomunk egy csomó „Uj Lap”-ot, hogy vigye s árulja. Igen ám, de vigyázzunk! Az a rikkancs ne gyáva, éheltetlen gyerek legyen, hanem olyan, mint a mi „uj laposunk”. Előre, az igaz, sokat kellett tanítani, lelkesíteni, de most már benne van a swungban úgy annyira, hogy itt — Gyulafehérváron — képes naponként 120 darab „Uj Lap”-ot elárulni. S ha néha-néha egy-egy meg is marad, nem busul, eladja majd másnap. Hiszen ha nem friss is, de mindig Új . . . Tehát mindig igazat mond, mikor azt kiáltja, hogy „Uj Lap”-ot vegyének. De hát még se irigyelendő a helyzete. Mennyit kell szegénynek reggeltől estig vesződnie. Egyik is másik is reá kiált: takarodj a hitvány lapoddal! És ez még hagyján, hiszen erre elő is van készülve, midőn egy-egy olyan „bácsi” mellett kiáltja el magát, aki nemcsak a lapra, hanem reá is nagyon haragszik — a napi parancs miatt. Hanem a sok panaszkodást, elégedetlenséget már ő is megunt. Tehet is a szegény feje arról, hogy a lap nem vastagabb!

Akinek nem tetszik, kettőt vegyen meg egyszerre s kívánásáig mindjárt teljesül. Különbben is nem a papir a fő, hanem ami rajta van. Már pedig azért ő mindig jót áll. Ha kell a hátát is tartja, mikor a napi parancs elmarad . . . Legkiválóbb tulajdonsága, hogy becsapni nem lehet. Aki egyszer a lapot a kezébe vette, attól csak a 2 fillért — s vasárnap a négyet — fogadja el. A pénzügyi zavarok tehát nem igen okoznak keserűséget, de a márciusi szél a napokban csúfol megrtéráta. Befurakodott a kabátja alá s a sajtószabadság emlékére ünnepet rendezett. (T. i. a lapokat széjjel hordta.) Ez azonban egy cseppet se von le a mi „uj laposunk” renoméjából, mert hát az ezer forintos paripa is megbollik.

— **Köszönet.** N e g s. — D r. N á t h a n B e r n á t, kir. tanácsos, orvos úr 40 korona jutalmat tűzött ki ez évben is négy szorgalmas tanuló jutalmazására. Intézetünk igazgatója ez uton mond köszönetet a szives érdeklődésért és anyagi támogatásért.

R a j n e r Z s i g m o n d jutalma 20 korona. Beküldötte Rajner János úr azon román-ajkú főgim. tanuló jutalmazására, ki ebben az iskolai évben a magyar nyelvben a legnagyobb előhaladást mutatja föl.

A g y u l a f e h é r v á r i t a k a r é k p é n z t á r tornaeszközök beszerzésére 20 koronát adományozott a főgimnázium részére. A szives anyagi támogatást és érdeklődést az intézet és ifjúság nevében ez uton köszönjük.

A z i g a z g a t ó s á g.

— **A tudóvész gyógyszeréül** a bükkfakátrány-készítmények teljes joggal régi jó hírnévek örvendenek. Ezen készítmények a legkülönbözőbb alakban használtaknak, melyek között legjobban a „Sirolin-Roche”, miután ez hatásos ingernélküli és mindenek előtt igen jóízű. Kapható minden gyógyszerárban.

I R O D A L O M. M Ű V É S Z E T.

* A „Borromeus” kath. hitszónoklati folyóirat (Győr; előf. ára: 8 kor.) legújabb, 5-ik számú füzet a következő értékes tartalommal jelent meg: 1. Bőjt IV. vasárnapjára: A tevékeny felebarát szeretetéről. Dr. Tauber Sándor, szombathelyi papnöv. aligazgató, theol. tanártól. 2. Bőjt V. vasárnapjára: Krisztus a mi közbenjárónk. Gerebenics Sándor, szerkesztőtől. 3. Virágvasárnapra: Hol az igazi szabadság és boldogság? Ujlaki K. Dezső, baranya-darászi plebánostól. 4. Nagypéntekre: Az isteni diadal jelvénye. Dr. Rézbányai József, bécsi theol. tanártól. 5. Husvét-vasárnapra: A föltámadás. Dr. Huszár Elemér, budapest-vizivárosi káplántól. 6. Husvét-hétfőre: Erkölcsei föltámadásunk jelei. Horváth Lajos, t. kanonok, győr-újvárosi plebánostól. 7. Husvét után I. vasárnapra: A hitetlen Tamás megtérése. Dr. Vucskics Gyula, várad-újvárosi esperes-plebánostól. 8. Husvét után II. vasárnapra: Jó pásztorunk. (Homília) Biblikus-tól. Alkalmiak: 9. Az egyházba való fölvétel alkalmára: Lelkünk hazája. Szusza Antal Apologetikájából. 10. Elsőszenaldozásra: Intelmek a szentáldozás előtt és után. Papp Antal, káptalan-visi plebánostól. 11. Búzaszentelésre: Isten jóságáról és hatalmáról. Boromisza István, kalocsai apát-kanonok, plebánostól.

* Az E. K. E. folyóirata „Erdély.” Ez a füzet is a turistaság és néprajz körébe vágó cikkekkal a tavaszkor meginduló kirándulásra készíti elő az olvasót. Előfizetheti (6 K.) ily cím alatt: E. K. E. Kolozsvár, Mátyás-ház, honnan kívánatra mutatószámot is küldenek.

* A Kath. Hittérjesztés Lapjai gazdag tartalommal jelent meg. E füzet kapcsán ajánljuk a misszió-társulatot, mely 1822-ben alakult meg Lyonban. Elterjedt azóta mindenütt nyelv, rang, nemzetség és nyelvkülönbőség nélkül. A ki belép a társulathoz, a következő köteleességei vannak: 1. Naponként imádkozik a hittérjesztés ügyéért legalább egy miatyánkot, s utána teszi e könyörgést: Xav. szent Ferenc könyörgőj éretünk! 2. Hetenként 4 fillér (egy esztendőn át 2 kor. 8 fillér) adománnyal anyagilag segívezi a hittérjesztés ügyét. Hazánkban a hivatalos közlöny címe: „Képes Missió Könyvtár”, mely immár XXIV. évfolyamát érte, s ma több mint 1600 olvasója van. Megjelenik e közlöny évenként 4 füzetben. Egy füzet terjedelme tizenhatórétben 48 oldal, azaz 3 nyomdaív. Tartalmaz elbeszéléseket, utleírásokat és néprajzokat a missziók életéből. Minden füzetben van 4—5 kép is. E négy magyar nyelvű füzetet minden magyar tag díjmentesen és portómentesen kapja, ha tagdíjat rendszeresen fizeti. Főképp a lelkipásztorok terjesszék e társulat ismeretét hveik közt. Be lehet a társulathoz lépni, ha valaki szándékát jelenti e címre: Dr. Tóth János plebános, Berettyóújfalú (Biharmegye). Ide lehet küldeni a tagdíjakat is. Ha egy községből többen akarnának beiratkozni, jelentsék magukat saját plebánosuknál. Nevüket együttesen ő közli Berettyóújfaluban a társulat vezetőjével. Ilyen helyen ugyancsak a plebános úr, vagy segédlelkésze veszi át a tagdíjakat is és küldi be az imént jelzett címre. Így megy ez minden országban, minden népnél. Akik nem tagjai a misszió-társulatnak, évi 6 koronáért rendelhetik meg a lapot szerkesztő-kiadónál: Dr. Tóth Lajosnál, Berettyóújfalun.

Támogassuk szívvel-lelékkel, vagyis tolla és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

BÖNGÉSZET.

A francia szétválasztás következményei.

Még csak kezdődnek mutatkozni azok a kimeradhatatlan és súlyos következmények, melyek Franciaországban az egyháztól való teljes szétválasztás következtében feltétlenül bekövetkeznek. Egy kormányparti lap, (tehát nem gyanús!) a „Journal de Clermont” rendkívül lesújtó és elszomorító színekben írja le azokat a botrányos állapotokat, melyek az ottani örültek házában uralkodnak s mely azelőtt apácák gondjaira volt bízva. A rossz, kegyetlen bánásmód, az élvezhetetlen étel s a nagy hideg dacára hiányos öltözet csak bevezető egyéb oly tenyekhez, melyek borzalommal töltik a cikk olvasóját. Így pl. egyik szük, sötét oduban egy holt nő tetemére találtak, kinek arcát a patkányok összerágták s hogy a kép teljes legyen, még csak azt említjük meg, hogy az intézet két szabadkőzmény vezetése alatt áll.

Egy rendkívül érdekes esetről van alkalmunk megemlékezni. Tudvalevőleg most véres harc folyik a francia kiküldött csapatok s a marokói benszülőttek között. Az elválasztási törvény értelmében pedig megszűntek az összes katonai papi állások is s ennek következtében a francia katonák lelki vigasztalók nélkül voltak kénytelenek a harcterre menni. A halálos esetségek közvetlen közelében azonban egészen más gondolatok és érzelmek fogják el még azokat is, kik, míg a mulató városok síma járdáján lépdögélnek, atheista módra szoktak élni. Ekkor — a halál előtt — az irgalmas Istenért s az ő szolgáljárt kiált a különben legérdeesebb lélek is. S a midőn a szabadkőzményes kormány a szétválasztási törvényt megalkotta, egyéb szempontoktól eltekintve, nem számolt ezzel alényeges körülménnyel, mely most őt arra kényszeríti, hogy legalább is ebben a tekintetben, úgy, ahogy lehet, sebbel-lobbal javítson valamit. A harctéri katonák rövid uton értesére adták vezérő tábornokuknak, hogy ők papok vigasztaló szava és jelenléte nélkül nem képesek teljesíteni azokat a kötelemeket, miket az ország és a köz rájuk ró. Ez üzenet természetesen eljutott a kormány fülébe is, melynek nagy és sok gondot okozott az ügy „síma” elintézése. A strohmann szerepét ez ügyben Grousseau képviselő vállalta magára, ki a franciskánusok tartományfőnökét magánuton rávette arra, hogy őt szerzetest küldjön a harcterre.

Aminthogy nem ez az első eset, hol a szerepét csodje gyakorlatilag bizonyul, úgy reméljük, tudjuk és érezzük, hogy az utolsó sem. Meg vagyunk győződve, hogy a francia kormányt még sok keserű tapasztalás fogja oktani arról, hogy sok minden semmisíthető meg és nélkülözhető a világon, de egy van mégis, mely nélkülözhetetlen: a vallás és az egyház.

Székely gyümölcs. A kézdívásárhelyi gazdasági egyesület gyümölcskiállítására nemrégiben a sikerrel járt, hogy 70 vasuti kocsi almát leginkább külföldi piacokra megvásároltak a gyümölcskereskedők. Azóta élénk piaci összeköttetést tartanak a székely gazdák leginkább a berlini, borszlói és londoni nagy gyümölcs-

kereskedőkkel. Sokat panaszkodnak azonban a gazdák, hogy jobb árakat nem tudnak elérni, a minék az oka, hogy egy gazda különféle fajtájú és minőségű gyümölcsöt tud csak szállítani. Ezen csak értékesítő szövetkezet létesítésével lehet segíteni. Darányi földművelésügyi miniszter megbízta a székelyföldi kirendeltséget, hogy az értékesítő szövetkezetek létesítését kezdeményezze.

Szomorú statisztika. A belügyminiszter jelentése szerint a múlt év november havában tüdővészben elhalt az ország területén 4973 egyén. E halálozások a következőképpen oszlanak meg: A Duna balpartján: 504, a Duna jobbpartján: 697, a Duna-Tisza közén: 946, a Tisza jobbpartján: 379, a Tisza balpartján: 615, a Tisza-Maros szögén: 529, a Királyhágón túl: 539, Fiumében: 18, Horvát-Szlavonországban: 746. Összesen: 4973.

Budapesti utazatok figyelmébe. Mivel az Oltáregyesület háza most már állandó szentgyakorlatra van berendezve, azon úrnők, kik rövidebb, vagy hosszabb időre teljesen a magányba akarnak visszavonulni, a Mária Reparatrix apácák gondozása és vezetése alatt az Oltáregyesület házában lakást és teljes ellátást nyerhetnek most vagy máskor is évközben napi tíz koronáért. Csak napközi étkezést pedig és csak a szentgyakorlatok idején, naponként két koronáért lehet kapni. Évközben való hosszabb vagy rövidebb ideig tartó bennlakását a Maria Reparatrix apácák főnökjénél (IX., Üllői-út 77. sz.) kell lehetőleg személyesen jelentkezni és a föltételek iránt kerdezősködni.

Új házasságügyi rendelet.

(Folytatás.)

„II. A lelkészről. Lelkész (parochus) elnevezés alatt itt és a következő cikkelyekben nemcsak azt a papot értjük, ki valamely törvényesen felállított és berendezett egyházközség élén áll: hanem azt a papot is, ki olyan országokban, hol még egyházközségek szabályszerűen felállítva és berendezve nincsenek, valamely meghatározott területen törvényes megbízás folytán az ott élő hiveknek lelki gondozásával foglalkozik és az egyház őt a rendes lelkéssel, azaz parochussal vagyis plébánossal egyenrangúan tartja; úgyszintén ilyen lelkész számba jön az a pap is, ki a missziokban, hol a területek még nincsenek tökéletesen felosztva, a hitejlesztés vezetőjének intézkedése szerint valamely állomáson széleskörű lelkipásztorkodást gyakorol.“

M a g y a r á z a t. A tridenti szent zsinat nevezetes rendeletében (Tametsi), melyet már többször említettünk a proprius parochus saját illetékes lelkész előtt követeli a házasság megkötését, mit nélkül különben érvénytelennek mond. Emiatt is zavarok származtak, mert sokan a proprius parochus elnevezést szűkebb értelemben vették és azt a papot, ki nem volt a szó teljes értelmében, vagyis szigorú értelemben parochus, nem ismerték el illetékes lelkésznek. Maguk a családi parochusok is némelykor igen sokat követeltek parochusi jogaik címén. X. Pius pápa

ő szentsége most világosan megmagyarázza a parochus elnevezést és kijelenti, hogy a jegyváltásnál és a házasságkötésnél illetékes minden pap, bármiképpen is neveztesék, ha törvényes megbízás folytán törvényesen felállított és berendezett egyházközség élén áll; úgyszintén azok a papok is illetékesek, kik olyan országokban működnek a lelkipásztorkodás terén, hol rendes egyházközségek, plébániák nincsenek, valamint azok is, kik valamely misszió állomáson a hitejlesztés vezetőjének megbízásából széleskörű lelkipásztorkodást gyakorolnak.

„III. A házasságról. Csak az a házasság érvényes, mit a felek az illetékes lelkész előtt, vagy az egyházmegye főpapja előtt, vagy olyan pap előtt kötöttek meg, ki az egyházmegye főpapjától vagy magától az illetékes lelkésztől ezen célból megbízást nyert és még legalább két tanu előtt, még pedig az alább következő cikkelyekben kifejezett szabályok szerint és tekintetbe véve azon kivételeket, melyeket alább a VII. és VIII. pont foglal magában.“

M a g y a r á z a t. Fenti pont mutatja, hogy X. Pius pápa a tridenti szent zsinat azon határozatát, mely a házasság érvényes megkötésére vonatkozik, lényegében nem változtatta meg, sőt egészen fentartja, hanem annak végrehajtását teszi célszerűbbé és könnyebbé, miként ezt az alább következő szakaszok mutatják.

„IV. A házasságkötésnél az egyházmegyei főpap (püspök) és lelkész jelenléte érvényesítő hatással van:“

1. §. csakis azon naptól kezdve, melyen a javadalmat birtokukba vették, avagy az elvált hivatalt teendőit végezni kezdték, de akkor is csak úgy, ha nyilvános rendelettel névleg kiközösítve vagy a hivataltól felfüggesztve nincsenek;

2. §. csakis meghatározott működési területeknek határai között, a mely területen nem csak saját alattvalóik, hanem olyan hivek is, kik nem alattvalóik, előttök érvényes házasságot kötnek;

3. §. csakis akkor, ha őket felhívták és megkérték, de sem erőszakkal, sem megfélemlítéssel nem kényszerítették arra, hogy a házasságra kelőnek kölcsönös házassági meg egyezést kikérjék és elfogadják.“

M a g y a r á z a t. Ezen szakaszok elég világosan kimondják, hogy a tridenti szent zsinat határozata értelmében érvényes házasságot ezen-től is csak az illetékes lelkész, vagy egyházmegyei főpap loci Ordinarius előtt lehet kötni. Láttuk fennebb, hogy illetékes lelkész minden pap, akár plébános, akár misszió állomási lelkész, akár mi más néven neveztesék, ha a törvényes egyházi felsőbb hatóság lelkipásztori teendőket végzéset bízta reá. Ez a lelkész maga helyett más papot is megbízhat, hogy házasságkötésnél jelen legyen. A loci Ordinarius elnevezést jónak látom egyházmegyei főpappal is fordítani, bár ez sem adja vissza a valódi értelmet, de jobb szavakat nem találók.

A loci ordinarius t. i. első sorban jelenti a törvényes egyházmegyei püspököt, de akadályoztatása esetén jelenti a püspöki helynököt, valamint püspöki szék üresedéskor nyolc napig a káptalant, azontúl pedig a káptalani helynököt. De jelent olyan szerzetes apátot is,

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mintthogy értéketlen utánzatokat is kínálunk, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, viádeléket, éjjeli izzadást

„Roche”

Kapható orvosi rendeletre a gyógyszerárban. — Ára üvegenként 4.— korona.

kinek egyházmegyéje van, milyen például a pannonhalmi főpát. A loci ordinarius jelentősebbé az apostoli helynököt olyan országokban, hol egyházmegyéik és egyházközségek kánonilag rendezve nincsenek, valamint a misszió területek kormányzó főnökeit is. Ezen főpapok, vagy mondhatók egyházi főhatóságok maguk helyett más kisebb vagy nagyobb papokat is felhatalmazhatnak arra, hogy házasságkötéseknél érvényesítő hatással jelen lehessenek. Azonban úgy a főpapok és illetékes lelkészek, mint azok megbizottjainak jelenléte házasságok megkötésénél csak akkor bír érvényesítő erővel, ha (t. i. a lelkész és főpáp) javadalmakat már birtokba vették, vagy hivatalos működésüket már megkezdték és nyilvánosan van kiköszítve, sem hivataluktól felfüggesztve nincsenek. De csak saját meghatározott egyházi területükön áll jogukban házasságkötéseknél érvényesen jelen lenni. Azonban ez a joguk olyan erős, hogy előttük ezen területen nemesak saját biztos alattvaló hívek, hanem olyan hívek is, kik nem alattvalók, érvényes házasságot köthetnek. E z i s ú j í t á s. A proprius parochus és loci ordinarius előtt mostanig érvényes házasságot köthettek még akkor is, ha őket erőszakkal, fenyegetéssel vagy ravasszággal vették rá, hogy a házasságkötésnél jelen legyenek. Ezután csak úgy érvényesül jelenlétük, ha őket felkérték, meghívták és semmiféleképpen nem kényszerítették arra, hogy a házasságkötésnél jelen legyenek. E z i s ú j í t á s.

C S A R N O K.

A székelyföldi kepe.

(Vége.)

Hogy mennyire politikai operátum volt ez az emlékirat, semmisen bizonyítja annyira, mint az, hogy határozatba ment: s a j t ó ú j t á n k ö z z é t e n n i n e m s z a b a d. Feltek attól (és pedig vallás különbség nélküli bámulatos egyetértséssel), hogyha a kepezetű nép megtudja a dolgot, fellázad, esetleg képét sem fizet többé: mivelhogy nyilvánvaló volt, hogy a nép előtt a kepe állami megváltása nagyon is népszerű eszme lézen. A munkálatnak sok tárgyi oka — p. o. a pénzügyi aggályok, — az akkori korban bizony tényleg nagyon is súlyos természetű volt, és bizonyos, hogy a k k o r tanácsosabb volt a kepe mellett és a megváltás ellen állást foglalni. A német kormány 1853-ban Haynald Lajos erdélyi püspökkel is megindította a tárgyalásokat a kepe állami megváltása miatt, de a püspök a kepe megmaradása mellett foglalt állást. Okfejtése nagyon érdekes, de a kulesát alighanem mégis az a mondása adja meg, amit később az 1863. évi kolozsvári konferenciára kiküldött biztosaikhoz intézett b i z a l m a s utasításában olvashatni, hogy t. i. „könyű megítélni, mit jelentene a néppel szemben nekünk (papoknak) a m o s t a n i h a t ó s á g o k segélyét igénybe venni. Nyilvánvaló dolog: inkább akarta, hogy papjai a maguk népétől kapják életfentartásuk eszközeit (mint 1000 év óta) semmint az önkényuralom kormányától.

Az 1863. évi szebeni kepeválsági indítvány sorsát, tehát ezek az okok döntötték el. A Kémény Ferenc báró elnöklele alatt ülésezett bizottság emlékirata következtében a kiküldött országgyűlési kepebizottság is kimondotta, hogy a székely kepe nem váltatik meg, mert

- a) az illetékesek is ellenzik;
- b) a székelyek dézmát soha sem fizettek.

V.

Ezidőtől kezdve teljes húsz évig (1863—1883.) pihent a kepe ügye, azaz maradt minden

a régiében. De nem egészen, mert bekövetkezett az, amit az 1863. évi kolozsvári konferenciára küldött biztosaiknak írt Haynald Lajos erdélyi püspök, hogy t. i. a kepe dolgát tűz és víz között állónak látja, mert habár most (t. i. 1863. évben) minden tekintet a megváltás ellen szól is, a gazdasági fejlődés, a növekedő igények, az elszegényedés, magának a terménybeli fizetésnek folyton jobban és minden ténen elavuló rendszere a kepe állami megváltását egyre sürgetőbbé fogják tenni.

Úgy is lett, mert 1883-ban a székely eszereiségek külön-külön kepebizottságokban, majd együttesen tárgyalták az ügyet, amelyet tárgyalt ugyanakkor a káptalan és a státuszgyűlés is. A megváltás szükségét hangoztatták túlyomó részben, de a kepe jogi természetét illetően sehogyszem tudtak megegyezésre jutni.

Gecző János a mvásárhelyi táblabíró nem hiába volt jeles jogász és tapasztalt bíró. Ő látta, hol a nehézség forrása. Ha tudni lehetne, hogyhát mi és hogyan volt akkor, hogy állott a székelység a keresztény vallás dolgában és minő viszonyban volt a milkoviai püspökhöz, amikor Szent István király a többi Magyarországon behozta a dézma törvényt?

Hat igaza van: itt a dolog nyitja.

Azt pedig lehet tudni, hogy akkor mi és hogyan volt.

Ime megmutattuk.

És azt is megmutattuk, hogy mivel a későbbi szász papi dézma a székely kepe mintájára keletkezett: ab ovo annak jogi természetével is bír.

Ergo: ha bőségesen kárpótolták az államkincstárból a szász papi dézmát: épp oly igazságos, jogos és törvényes dolog, hogy a vele keletkezése módja, célja, jogalapja szerint teljesen azonos sőt sokkal régiebb, sokkal terhesebb és gyötrelmesebb székelyföldi kepe is megváltódjék és államilag kárpótoltságos.

Márhogy aztán ezt a sokkal régiebb, esontig- vérig magyar, sokat szenvedett és ősidők óta mindig szegény székely nép és székely papság legalább is úgy megérdemli, mint a kezdet óta mindig jómódú, sőt gazdag, a veséjéig-májáig német és a magyar állameszme iránt mindmáig aszpikszereleg lelkes szász lutheránus papság, — azt talán mindenki megérti.

Avagy talán még ezt is bizonyítsam?

Még azt hihetnek: Szébenbe kívánkozom. Annyira pedig még nem vagyok.

A szász atyafiak nemesak fenyes dézma-kárpótlást kaptak, hanem az ő régi híres prudenciájuk a. b. c-e szerint azt okosan a maguk hasznára is fordították.

Mert a német kormány nagy jóindulattal járt el és a dézmájukat mindenütt maximális tételek szerint taxálta. Kisdiszndó (Michelsberg) község p. o. egymaga tíz ezer forint évi dézmajövedelemnek megfelelő horribilis tőkét kapott; ha a néhai Veszely prépostnak, akitől ezt tudom, igazat mondott az ottani szász pap, akitől még ő hallotta. Nem hiába beszélt hát Gecző János p o l i t i k a i h o n o r á r i u m r ó l, a szász papoknak jutott dézma-kárpótlásról szólván.

Mikor aztán a szászok megkapták az egész válság tőkét, — mert ezt a szivességet is megtették nekik, — akkor beszüntették a régi be-

neficiális rendszert és központi kezelés alá vévén az óriási szász egyházi vagyont, első, második, és harmadosztályú plébániákat szerveztek megfelelő dotációval persze.

Hallott-e valaha valaki arról, hogy a mi lutheránus szász papjaink k o n g r u a r e n d e z é s t vagy effelét sürgetnének? Hallgatnak ők, hisz a magyar állam közjóvedelméből, amihez bizony a székely képes adózók is keserves adóval járulnak, — fényesen el vannak látva. Bene vit, qui bene latet, — tartják ők nagy bölcsen és hát — ki nem tudja — jó magyar pénzen, kényelemben, jólétben, tekintélyben szolgálnak egy teljesen idegen kultúrát, amely 700 év óta feltékeny gonddal zárkózik el minden elől, ami magyar. Kivéve a magyar pénzt. Tudvalevő dolog, hogy a 40 évig tartott liberális rendszernek a szász urak főfő támogatói és életre-halálra szóló szövetségesei voltak. A szász egyetemi vagyonból p. o. a katolikusok, bárha törvény szerinti joguk van hozzá, épen csak koldusmorszákat kaphattak.

A liberális rendszerben uralkodott szász k o m e s z e k (Szebenmegye főispánja szokott ez lenni, úgyis mint a szász egyetemi alap kormánybiztosa) között p. o. az egy Bethlen András gróf volt az, aki a katolikusok iránt legalább méltányos jóindulatot mutatott. De ő is nyíltan megmondta a katolikusok küldötteknek:

Uraim! látom, hogy igazuk van, de nagyon népszerűtlen dolog a szász egyetemi bizottságban az önök igazságos kívánságait támogatni.
Forster János.

A szerkesztő üzenete.

Többeknek. Lapunk tárva-nyitva áll mindenkinek. Így hát a kritizálás helyett inkább dolgozzunk. Érdekes, hogy kik semmit sem dolgoznak, azok a legnagyobb kritikusok. Így van ez különben az életben is. „Nagyon egyházas” „conferenciázás” hangzatos jelszavak helyett inkább terjedelmes és sürű munkálkodást kérünk.

G. E. Tusnád. Azzal a számmal nem rendelkeznék.

G. D. Szováta. A 20 koronát illetően ez a bejegyzés olvasható: 1906. II. 19. elszámoltattott. Idő jelezve nincs.

Abhorre. Kosárba került.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallású templomheredezési tárgyak javítása különösen: modern olajlak márványozásra.

A népiskola tananyagának tantárgyankénti beosztására szolgáló

Részletes Tantervnyomtatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályankénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány

a miniszteri és külön a róm. kath. tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármilyik öt oszt. szám. postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80. három oszt. 1.60. két oszt. 1.40. egy oszt. 1 korona előleges befizetése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál Székelyudvarhely.

Kerestetnek

az ország minden nagyobb városaiban és községeiben egy most szervezés alatt álló életbiztosító-társaság részére alkalmasságosak, kik 1000 koronától 10000 korona évi jövedelemre tehetnek szert, amennyiben szellemi és anyagi képességgel bírnak. Gyakorlattal bírók előnyben részesülnek. Kellő járássággal nem bírók díjmentesen begyakoroltatnak. Csakis írásbeli ajánlatokat **FISCHER K. IRODÁJA RÁKOSPALOTA**, továbbít.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvényszéknek és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia” takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna” gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣ **Allandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * Irodalmi heti közlöny, * * * * *

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap, * * * * *

Saját tulajdonában.

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

A PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastkos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmlás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozatoknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálínth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.